

Zabrana svih oblika telesnog kažnjavanja dece.

Odgovori na često postavljana pitanja

Druge publikacije iz ove serije:

Pitanja i odgovori za decu i mlade
Zabrana telesnog kažnjavanja u školama:
Odgovori na često postavljana pitanja

IZDANJE 2009:

Globalna inicijativa za ukidanje svih oblika telesnog kažnjavanja dece

IZDANJE 2017:

Globalna inicijativa za ukidanje svih oblika telesnog kažnjavanja dece

www.endcorporalpunishment.org

Globalna inicijativa za ukidanje svih oblika telesnog kažnjavanja dece je registrovana u Engleskoj i Velsu kao društvo kapitala pod brojem 2354395 i brojem dobrotvornog društva 328132. Registrovana kancelarija: The Foundry, 17 Oval Way, London SE11 5RR, UK.

Save the Children Švedska

www.raddabarnen.se; resourcecentre.savethechildren.net

Save the Children Švedska je deo Udruženja Save the Children, koje se sastoji od 29 različitih organizacija Save the Children, registrovanih u Švajcarskoj i jedne od najvećih svetskih organizacija za prava deteta. Udruženje Save the Children je takođe vlasnik Save the Children International (SCI), organizacije koja sprovodi međunarodne programe.

Sedište Save the Children Švedska: Rädde Barnen, SE-107 88 Stockholm, Landsvägen 39, Sundbyberg, Sweden.

Kada razmišljamo o zabranjivanju svih oblika fizičkog kažnjavanja dece, javljaju se mnoga pitanja, posebno o tome šta će ta zabrana značiti za roditelje i porodični život. Ova brošura daje odgovore na najčešće postavljana pitanja i otklanja uobičajene pogrešne percepcije o razlozima zabrane i njenom uticaju na porodice

Pitanja

Prvi deo: Pitanja o razlozima zabrane svih oblika telesnog kažnjavanja

- 8** Da li telesno kažnjavanje zaista boli?
- 10** Šta je UN Konvencija o pravima deteta i šta ona kaže o telesnom kažnjavanju dece?
- 12** Istraživanja javnog mnjenja kažu da je većina ljudi protiv formalne zabrane telesnog kažnjavanja. Zar ne treba da slušamo ove ljude?
- 13** Često čujemo mlade ljude kako izražavaju podršku telesnom kažnjavanju - sigurno bi trebalo da ih slušamo?
- 14** To što su me tukli u detinjstvu, nije mi naudilo. Da li bih danas bio/bila tu gde jesam da me roditelji nisu fizički disciplinovali?
- 17** Ima toliko gorih kršenja dečjih prava – zašto se usredsređivati na ovo manje bitno?
- 18** Roditelji imaju prava da odgajaju svoju decu onako kako oni smatraju da treba. Zar ne bi trebalo da i prigovaramo samo u ekstremnim slučajevima zlostavljanja dece?
- 20** Postoji velika razlika između batina i „čuške iz ljubavi“. Nije li se zabranom telesnog kažnjavanja otišlo predaleko?
- 23** Zašto ne definišemo bezbedno ćuškanje, umesto da sve zabranimo?
- 24** Moja religija zahteva da koristim telesno kažnjavanje. Zar ne bi bila diskriminacija sprečiti me da ga koristim?
- 26** Zašto uvlačiti zakon u ovo? Zašto ne bismo samo edukacijom usmerili roditelje da ne koriste telesno kažnjavanje?

- 27** Telesno kažnjavanje se najvećim delom dešava u porodici, iza zatvorenih vrata; biće nemoguće sprovesti ovu zabranu u praksi, pa u čemu je onda njen smisao?
- 28** Zar ne bi trebalo da sačekamo da se uslovi života roditelja i nastavnika poboljšaju pre nego što zabranimo telesno kažnjavanje, kako to ne bi dodatno doprinelo njihovom stresu?
- 31** Ovo je evrocentrično pitanje belaca. Telesno kažnjavanje je deo moje kulture i tradicije odgajanja dece. Nije li diskriminacija staviti ga van zakona?
- 32** Zašto je toliko teško odreći se udaranja dece?

Drugi deo 2: Pitanja o uticaju zabrane telesnog kažnjavanja

- 36** Ako roditelji budu naterani da se odreknu telesnog kažnjavanja, zar neće deca postati razmažena i nedisciplinovana?
- 39** Ako se zabrani telesno kažnjavanje, neće li to dovesti do toga da se prema deci postupa na užasnije načine – emocionalno zlostavljanje, ponižavanje i zaključavanje?
- 40** Ako telesno kažnjavanje bude krivično delo, neće li hiljade roditelja biti krivično gonjeno, a još više dece stavljeno pod starateljstvo države?
- 42** Zar nije u redu da roditelji čušnu svoju decu kako bi ih sprečili da se povrede?

Prvi deo: Pitanja o razlozima zabrane svih oblika telesnog kažnjavanja

Da li telesno kažnjavanje zaista boli?

Da, naravno da boli! Boli fizički i emotivno. U istraživanjima koja se sprovode širom sveta deca počinju da nam govore koliko ih boli telesno kažnjavanje. Istraživanje Generalnog sekretara UN-a o nasilju nad decom završeno 2006. godine, bilo je prva sveobuhvatna globalna studija o prirodi i razmerama ovog problema. Nezavisni ekspert koji je vodio istraživanje, profesor Paulo Serđo Pinjeiro (Paulo Sérgio Pinheiro) u svom izveštaju je napisao:¹

„Tokom čitavog procesa istraživanja, deca su stalno izražavala potrebu da se svo ovo nasilje hitno zaustavi. Deca svedoče o bolu - ne samo fizičkom, već o "bolu unutra" – koji im to nasilje nanosi, a koji dodatno pogoršava činjenica da to odrasli prihvataju, čak i odobravaju.

Vlade moraju da prihvate da se ovde zaista radi o urgentnoj situaciji, iako to nije nikakva novost. Deca vekovima trpe nasilje odraslih, a da to nasilje pritom prolazi potpuno neopaženo. Ali sada kada razmere i uticaj nasilja na decu postaju vidljivi, ona ne smeju više biti ostavljena da čekaju delotvornu zaštitu na koju imaju apsolutno pravo.“

1. Pinheiro, P. S. (2006), World Report on Violence Against Children, Geneva: UN Secretary-General's Study on Violence against Children [Svetski izveštaj o nasilju nad decom, Ženeva: Studija Generalnog sekretara UN-a o nasilju nad decom]. Za više informacija o ovoj Studiji i za preuzimanje izveštaja vidi <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRC/Study/Pages/StudyViolenceChildren.aspx>

Nanošenje fizičkog bola detetu samo po sebi predstavlja kršenje prava dece na zaštitu od napada - a odrasli često ne uvažavaju razliku u veličini i snazi između njih i deteta, kao ni uticaj koji ova razlika može imati na nameravan i stvaran fizički bol koju dete oseća. Veliko istraživanje u kome su roditelji pitani za silu koju koriste kada „čušnu" svoje dete otkrilo je da dvoje od petoro roditelja koriste drugačiji stepen sile nego što su nameravali.² Istraživanje Instituta za psihijatriju i Univerzitetskog koledža u Londonu pokazalo je da promene u moždanim aktivnostima kada se sila koristi u situacijama kada se nekom „vraća" za nešto što je uradio, prirodno dovode do povećanja stepena korišćene sile i netačnosti u proceni kolika se sila koristi.³

Pored toga, odrasli često ne shvataju emocionalnu povredu uzrokovanu telesnim kažnjavanjem, njegov uticaj na dostojanstvo deteta i potencijalnu kratkoročnu i dugoročnu štetu koju to može imati na pojedince i društvo. Globalna inicijativa zna za više od 250 studija o efektima telesnog kažnjavanja koje ga povezuju sa širokim spektrom negativnih ishoda za decu u pogledu zdravlja, razvoja i ponašanja, koji ih mogu pratiti u odrasloj dobi - ovo uključuje loše mentalno zdravlje, loš kognitivni razvoj, niže školske ocene, povećanu agresivnost, lošu moralnu regulaciju i povećano antisocijalno ponašanje.⁴

2. Kirwaun, S. & Bassett, C. (2008). Presentation to NSPCC: Physical punishment [Prezentacija za NPSCC: Telesno kažnjavanje]. Britanska kancelarija za marketinška istraživanja/Nacionalno društvo za prevenciju okrutnosti prema deci-NPSCC

3. Shergill, S. S. et al (2003), Two eyes for an eye: The neuroscience of force escalation [Dva oka za jedno oko: neuronauka eskalacije sile], Science, vol. 301, 11. jul 2003. str. 187

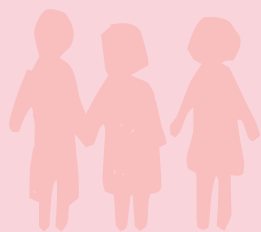
4. Za više informacija vidi Corporal punishment of children: summary of research on its impact and associations [Telesno kažnjavanje dece: rezime istraživanja o njegovom uticaju i povezanosti], dostupno na <https://endcorporalpunishment.org/resources/research/>

Šta je UN Konvencija o pravima deteta i šta ona kaže o telesnom kažnjavanju dece?

Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima deteta, ili UNKPD (engleska skraćenica UNCRC), je najpotpunija lista prava deteta koja je ikad napisana i predstavlja međunarodni sporazum o ljudskim pravima koji je ratifikovalo najviše zemalja u istoriji. Konvencija ima 54 člana koji pokrivaju sve aspekte života deteta i navode građanska, politička, ekonomska, socijalna i kulturna prava koja sva deca svugde na svetu treba da imaju.

Komitet UN-a za prava deteta ima zadatak da obezbedi da Konvenciju na pravi način poštuju zemlje koje su je potpisale i ratifikovale. Komitet je jasno stavio do znanja da UN-ova Konvencija o pravima deteta zahteva zakonsku zabranu i ukidanje svih oblika telesnog kažnjavanja u praksi u svim okruženjima - kod kuće, u ustanovama za alternativno zbrinjavanje, u dnevnim boravcima, školama i kaznenim sistemima. Opšti komentar Komiteta br. 8 (2006) o „Pravu deteta na zaštitu od telesnog kažnjavanja i drugih okrutnih ili ponižavajućih oblika kažnjavanja (čl. 19; 28, st. 2; i 37, između ostalih)” potvrdio je ove obaveze, koje su ponovljene u Opštem komentaru br. 13 (2011) o „Pravu deteta na slobodu od svih oblika nasilja”.

Komitet redovno proverava kako se u državama sprovodi Konvencija UN-a o pravima deteta i sistematski preporučuje zabranu telesnog kažnjavanja u svojim zaključnim zapažanjima. Ostala tela za praćenje međunarodnih sporazuma takođe sve češće preporučuju zabranu i to pitanje se redovno pokreće u Univerzaln timeriodičnom pregledu stanja ljudskih prava u državama.

Istraživanja javnog mnjenja kažu da je većina ljudi protiv formalne zabrane telesnog kažnjavanja. Zar ne treba da slušamo ove ljude?

Kada se radi o ovom pitanju - kao i kod drugih, uključujući nasilje nad ženama i rasnu diskriminaciju - političari moraju da predvođe, a ne da slede mišljenje javnosti. Naglasak mora biti na obavezi vlade da obezbedi da se deci, kao i odraslima, osigura puna zaštita ljudskog dostojanstva.

Gotovo sve zemlje koje su zabranile sve oblike telesnog kažnjavanja učinile su to pre izjašnjavanja javnog mnjenja, a onda se javno mnjenje brzo prilagodilo i podržalo promenu. Za nekoliko godina ćemo sa čuđenjem - i stidom - gledati na vreme kada se smatralo zakonitim i prihvatljivim udarati decu.

Rezultati ispitivanja javnog mnjenja uglavnom zavise od toga kako su pitanja formulisana i koliko informacija ispitanici imaju. Ako su ljudi potpuno informisani o ovom pitanju, o postojećoj nejednakosti u zaštiti dece i svrsi zabrane, postoji verovatnoća da će podržati zabranu - a ponovljena istraživanja su pokazala vrlo različite rezultate kada se pitanje postavi na drugačije načine.

Često čujem mlade ljude kako izražavaju podršku telesnom kažnjavanju - sigurno bi trebalo da ih slušamo?

Tačno je da deca ponekad kažu da je fizičko kažnjavanje dobro za njih, da ih ono uči kako da se ponašaju, ili čak da ono pokazuje da ih roditelji vole. I naravno, treba da slušamo šta mladi ljudi kažu. Ali odrasli imaju odgovornost ne samo da čuju, nego i da razumeju ono što nam deca govore. Već smo skrenuli pažnju na način na koji deca počinju da nam govore o fizičkoj i emocionalnoj boli prouzrokovanoj telesnim kažnjavanjem (vidi „Da li telesno kažnjavanje zaista boli?“, na strani 8). Kada neka deca kažu da je to na izvestan način potrebno i dobro, ona pokazuju kako odrastaju okružena uverenjem da je normalno i ispravno biti fizički kažnjen i da su prihvatila ovo verovanje kao svoje, apsorbujući stavove i ponašanja svojih roditelja i racionalizujući ili pokušavajući da objasne bol koji su iskusila.

Deca imaju neotuđivo pravo na poštovanje njihovog ljudskog dostojanstva i fizičkog integriteta i na jednaku zaštitu od napada. Odgovornost je vlada da osiguraju da zakon podržava ta prava. Odgovornost je roditelja i drugih odraslih da odgajaju decu tako da znaju svoja prava i da ih poštuju u odnosu na sebe i druge.

To što su me tukli u detinjstvu, nije mi naudilo. Da li bih danas bio/bila tu gde jesam da me roditelji nisu fizički disciplinovali?

Niko od nas ne zna u kakve bismo ljude izrasli da nas roditelji nikada nisu udarili ili ponizili. A mnogi ljudi, govoreći da im to nije naudilo, poriču bol koji su doživeli kada su njima najbliže odrasle osobe mislile da ih mogu naučiti samo nanošenjem bola.

Odrasli koji udaraju svoju decu u ime discipline obično su to počeli da rade jer su i njih tukli kada su bili deca. Iako istraživanja pokazuju da se nakon toga često osećaju krivim, oni i dalje udaraju svoju decu, posebno kada izgube strpljenje. Besmisleno je kriviti prethodne generacije za ovo, jer su one postupale u skladu sa sveprisutnom kulturom tog vremena. Ali pogrešno je opirati se promenama, jer se bojimo da će se činiti kao da kritikujemo naše roditelje. Vremena se menjaju i društva idu napred. Priznavanje dece kao nosilaca prava zahteva delovanje u pravcu okončanja zakonitosti i društvenog prihvatanja nasilja nad decom, baš kao što društva idu ka okončanju prihvatanja nasilja nad ženama.

Neki ljudi kažu: „Tukli su me kao dete i ispao sam OK.“ Ali ima ljudi koji su pretrpeli razne vrste loših iskustava dok su odrastali i koji su „ispali OK“ kao odrasli, no ipak, niko ne bi rekao da je ono što su iskusili bilo dobro. Često je način na koji su se bavili svojim iskustvima to što im je pomoglo da budu „OK“, a ne sama ta iskustva.

**“Pogrešno
je opirati se
promenama,
jer se bojimo
kao da
kritikujemo
naše roditelje.”**

**“Nasilno
‘disciplinovanje’
je najčesći
oblik
nasilja
nad
decom.”**

Ima toliko gorih kršenja dečjih prava - zašto se usredsređivati na ovo manje bitno?

Kao što je UNICEF zabeležio, nasilno „disciplinovanje“ je najčešći oblik nasilja nad decom.⁵ Telesno kažnjavanje ubije hiljade - uglavnom vrlo male - dece širom sveta svake godine i povredi još milione. To nije beznačajno ili manje bitno pitanje.

Ali to nije samo pitanje zaštite dece. Zakonitost telesnog kažnjavanja u mnogim zemljama je najsimboličniji odraz niskog statusa dece, kao nečijeg vlasništva i nečeg što je nižeg reda od ljudi, umesto kao punopravnih nosilaca ljudskih prava. Telesno kažnjavanje odražava svakodnevno iskustvo većine dece u svetu, i svakom slučaju, narušava se dostojanstvo i fizički integritet deteta. Kao što je zabrana i protivljenje nasilju u porodici nad ženama od ključnog značaja za osnaživanje žena i prihvatanje njihovih prava, tako je i sa decom. Zabrana telesnog kažnjavanja podiže položaj dece i pozitivno doprinosi načinu na koji se ona posmatraju i tretiraju u društvu. Nijedna država se ne može pretvarati da poštuje decu kao nosioce prava jednake odraslima, niti da ima delotvoran i siguran sistem dečje zaštite, dok njen zakon dozvoljava nasilje nad njima.

5. UNICEF (2014), Hidden in Plain Sight: A statistical analysis of violence against children [Skriveno u običnom prizoru: statistička analiza nasilja nad decom], NY: UNICEF

Roditelji imaju prava da odgajaju svoju decu onako kako oni smatraju da treba. Zar ne bi trebalo da im prigovaramo samo u ekstremnim slučajevima zlostavljanja dece?

Društva se udaljavaju od perspektive gledanja na decu kao na vlasništvo njihovih roditelja i vide ih kao ljude po sopstvenom pravu. Kao ljudska bića, deca uživaju ljudska prava - a ona se ne zaustavljaju na ulaznim vratima njihove kuće. Deca imaju isto pravo kao i svi drugi članovi porodice na zaštitu od udaranja, i nije veća povreda privatnosti i porodičnog života insistirati na tome da zakon štiti decu od napada u kući nego što je insistiranje na tome da štiti odrasle od nasilja životnog partnera.

Konvencija UN-a o pravima deteta zagovara važnost porodice i promoviše koncept roditeljske odgovornosti, gde su najbolji interesi deteta osnovna briga roditelja (Član 18). Neki ljudi tvrde, izopačeno, da je udaranje deteta u ime discipline dugoročno u najboljem interesu deteta. Ali, kao

što Komitet za prava deteta kaže: ⁶

"... tumačenje najboljeg interesa deteta mora biti u skladu sa celom Konvencijom, uključujući i obavezu da se deca zaštite od svih oblika nasilja i da se dužna pažnja posveti stavovima deteta; ne može se koristiti za opravdanje praksi, uključujući telesno kažnjavanje i druge oblike okrutnog ili ponižavajućeg kažnjavanja, koji su u suprotnosti sa ljudskim dostojanstvom deteta i pravom na fizički integritet. "

Konačno, roditelji takođe imaju pravo na dobrobit od jasne poruke da je nasilno kažnjavanje povezano sa narušenim porodičnim odnosima i dugom listom negativnih ishoda za njihovu decu, i nema nikakvih veza sa pozitivnim ishodima.

6. Opšti komentar br. 8 (2006) o Pravu deteta na zaštitu od telesnog kažnjavanja i ostalih okrutnih ili ponižavajućih oblika kažnjavanja (članovi 19, 28. stav 2, i 37, između ostalih), stav 26, dostupno na <http://endcorporalpunishment.org/wp-content/uploads/key-docs/CRC-general-comment-8.pdf>

Postoji velika razlika između batina i „čuške iz ljubavi”. Nije li se zabranom telesnog kažnjavanja otišlo predaleko?

Batine mogu više fizički povrediti dete nego „čuška iz ljubavi“ (ali vidi „Da li telesno kažnjavanje zaista boli“, strana 8), ali su oba na kontinuumu nasilja i oba krše pravo deteta na poštovanje ljudskog dostojanstva i fizičkog integriteta. Društva ne crtaju linije i ne pokušavaju da opravdaju bilo kakav nivo nasilja kada se protive nasilju nad starim ljudima. Pa, zašto bi onda činila to kada su u pitanju deca? A opasnost od pravljenja bilo kakve veze između ljubavi i povređivanja ljudi mora biti očigledna. „Čuška iz ljubavi“ je kontradikcija najgore vrste. Ovaj naizgled bezazlen termin je veo iza kog se mogu kriti kršenja prava.

Neki ljudi tvrde da „postoji velika razlika između zlostavljanja dece i blagog udarca“, fokusirajući se manje na element „ljubavi“ u nameri nasilja, a više na stepen nasilja koji se koristi. Međutim, nije tačna tvrdnja da odrasli imaju preciznu kontrolu nad stepenom nasilja koji koriste. Istraživanja pokazuju da se često koristi više sile nego što je planirano⁷, i da stepen sile eskalira⁸. I opet, bez obzira na težinu udarca, on krši pravo deteta na poštovanje njegovog fizičkog integriteta. Kreatori zakona i vlade

7. Kirwaun, S. & Bassett, C. (2008), Presentation to NSPCC: Physical punishment [Prezentacija za NPSCC: Telesno kažnjavanje], Britanska kancelarija za marketinpk a istraživanja/Nacionalno društvo za prevenciju okrutnosti prema deci-NPSCC

8. Shergill, S. S. et al (2003), Two eyes for an eye: The neuroscience of force escalation [Dva oka za jedno oko: neuronauka eskalacije sile], Science, vol. 301, 11. jul 2003. str. 187

su tradicionalno odvajali „zlostavljanje dece“ i „telesno kažnjavanje“, ali većina zlostavljanja predstavlja telesno kažnjavanje - odrasli napadaju decu da ih kazne i steknu kontrolu. Takav prag se ne predlaže u slučaju nasilja nad starim ljudima, gde nulta tolerancija jasno prenosi poruku da je svako nasilje neprihvatljivo. Ali za decu, odrasli su izmislili proizvoljnu razliku između kaznenog nasilja koje se smatra prihvatljivim, i „zlostavljanja“ koje nije. U stvarnosti, nije moguće razlikovati zlostavljanje dece od telesnog kažnjavanja.

„Ne
postoji

„bezbedno”

čuškanje.”

Zašto ne definišemo bezbedno čuškanje, umesto da sve zabranimo?

Ne postoji „bezbedno“ čuškanje. Svaka čuška predstavlja napad na fizički integritet deteta i pokazuje nepoštovanje njihovog ljudskog dostojanstva. Mnoga istraživanja su pokazala da su blaži oblici telesnog kažnjavanja od strane roditelja faktor rizika za ozbiljno nasilje koje se karakteriše kao zlostavljanje, a o tendenciji ka eskalaciji i ličnoj nepreciznosti u proceni jačine upotrebene sile je već bilo reči (vidi „Postoji velika razlika između batina i „čuške iz ljubavi“. Nije li se zabranom telesnog kažnjavanja otišlo predaleko“ na strani 20).

Nekoliko zemalja je pokušalo da definiše prihvatljive načine udaranja dece - u kom uzrastu, po kojim delovima tela, kojim sredstvima i tako dalje. Pored slanja veoma zbunjujuće poruke o stavu društva o nasilju prema deci, ovo je veoma loša praksa. Ne bismo ni pomislili da pokušamo da definišemo prihvatljive načine napada na žene, starije ljude ili bilo koju drugu populacionu grupu. Deca imaju pravo na jednaku zaštitu od napada. Štaviše, deca - uglavnom manja i krhkija od nas ostalih - imaju pravo na veću zaštitu.

Moja religija zahteva da koristim telesno kažnjavanje. Zar ne bi bila diskriminacija sprečiti me da ga koristim?

Moja religija zahteva da koristim telesno kažnjavanje. Zar ne bi bila diskriminacija sprečiti me da ga koristim?

Udaranje dece nije u skladu sa idealima, vrednostima i verovanjima najvećih svetskih religija, koje propovedaju saosećanje, jednakost, pravdu i nenasilje. Sledbenici svetskih religija ugledaju se u životu na primere i učenja svojih osnivača. Naučnici i teolozi naglašavaju da ne postoje zabeleženi dokazi da je bilo koji od osnivača glavnih religija udario dete.

Versko gledište koje opravdava telesno kažnjavanje dece često proizlazi iz kulture autoritarnosti, moći i kontrole nad decom. Ono smatra slepu poslušnost vrlinom, a fizičko kažnjavanje prihvatljivim odgovorom za decu koja se smatraju „neposlušnom“.

Verski lideri su deo globalnog pokreta za ukidanje telesnog kažnjavanja dece. Više od 800 verskih vođa je na Svetskom samitu religija za mir u Kjotu, u Japanu (2006.) potpisalo deklaraciju – Posvećenost različitih religija borbi protiv nasilja nad decom (Deklaracija iz Kjota)⁹ - koja poziva vlade da usvoje zakone kojima će se zabraniti svako nasilje nad decom uključujući i telesno kažnjavanje.

9. Ceo tekst deklaracije je dostupan na <http://churchesfornon-violence.org/wp/wp-content/uploads/2012/02/Violence-Against-Children-3.pdf>

Komitet za prava deteta u svom Opštem komentaru br. 8 potvrđuje da verska sloboda „može biti legitimno ograničena u cilju zaštite osnovnih prava i sloboda drugih”.¹⁰ Komitet kaže:¹¹

„Neki zasnivaju opravdanja za telesno kažnjavanje na veri, sugerišući da izvesna tumačenja verskih tekstova ne samo da opravdavaju, već i predviđaju obaveznu primenu telesnog kažnjavanja. Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (član 18.) podržava slobodu verskih uverenja za sve, ali upražnjavanje vere ili uverenja mora biti u skladu sa poštovanjem ljudskog dostojanstva i fizičkog integriteta drugih...”

10. Opšti komentar br. 8, stav 29

11. Opšti komentar br. 8, stav 29

Zašto uvlačiti zakon u ovo? Zašto ne bismo samo edukacijom usmerili roditelje da ne koriste telesno kažnjavanje?

Eliminacija svih oblika telesnog kažnjavanja i drugih okrutnih ili ponižavajućih kazni zahteva i obrazovanje i zabranu. To nije stvar izbora. Ljudska prava zahtevaju da deca imaju bar istu pravnu zaštitu kao i odrasli - u porodici i na svim drugim mestima - sada. Zakon je sam po sebi moćno obrazovno sredstvo i, naravno, reforma zakona kojom se zabranjuje telesno kažnjavanje mora biti povezana sa edukacijom javnosti i roditelja. Zabrana će motivisati roditelje da istraže pozitivne načine vaspitavanja svoje dece i motivisati stručnjake, političare i medije da daju resurse i obezbede ovo obrazovanje.

Takođe, veoma je teško i zbunjujuće edukacijom udaljiti roditelje od nečega što zakon još uvek podržava. Pretpostavka je da „ako zakon to dozvoljava onda mora da je u redu“. Edukacija je mnogo efikasnija kada zakon šalje istu poruku.

Telesno kažnjavanja se najvećim delom dešava u porodici, iza zatvorenih vrata; biće nemoguće sprovesti ovu zabranu u praksi, pa u čemu je onda njen smisao?

Telesno kažnjavanja se najvećim delom dešava u porodici, iza zatvorenih vrata; biće nemoguće sprovesti ovu zabranu u praksi, pa u čemu je onda njen smisao?

U današnje vreme niko ne bi predložio da se ne zabrani nasilje u porodici prema odraslima jer je to teško kontrolisati: zašto bi deca imala manje pravne zaštite? Prva svrha reforme zakona kojim se zabranjuje telesno kažnjavanje je prevencija - da se spreče štetni napadi na decu pre nego što se dese. To je svakako prva svrha svakog dobrog zakona: da postavi jasan standard i pošalje jasnu poruku, koja ulazi i u „privatnost“ porodičnog doma. Međutim, zabrana se u porodici mora sprovoditi na prihvatljiv način, u najboljem interesu deteta - vidi 'Ako telesno kažnjavanje bude krivično delo, neće li hiljade roditelja biti krivično gonjeno, a još više dece stavljeno pod starateljstvo države?' na strani 40.

Uvođenje zabrane mora uvek biti praćeno širokom kampanjom koja pruža informacije i podršku roditeljima kako bi im pomogla da pređu na nenasilno roditeljstvo.

Zar ne bi trebalo da sačekamo da se uslovi života roditelja i nastavnika poboljšaju pre nego što zabranimo telesno kažnjavanje, kako to ne bi dodatno doprinelo njihovom stresu?

Ovaj argument je prećutno priznanje očigledne istine: telesno kažnjavanje je često ventil za nagomilana osećanja odraslih, a ne pokušaj vaspitavanja dece. U mnogim porodičnim domovima i ustanovama odraslima je hitno potrebno više resursa i podrške, ali bez obzira na to kakvi su stvarni problemi odraslih, njihovo iskaljivanje na deci ne može biti opravdano. Zaštita dece ne bi trebalo da čeka na poboljšanja u svetu odraslih, baš kao što ni zaštita žena od nasilja ne treba da čeka na poboljšanje uslova za muškarce.

U svakom slučaju, udaranje dece nije delotvorno za ublažavanje stresa. Odrasli koji udare decu jer su izgubili živce, često se osećaju krivim; oni čiji udarci nisu posledica jakih osećanja smatraju da imaju ljutu i ćudljivu decu sa kojom treba da izađu na kraj. Život u porodičnim domovima i institucijama u kojima je telesno kažnjavanje napušteno u korist pozitivnog disciplinovanja mnogo je manje stresan za sve.

U zemljama pogođenim sukobima, odrasli koji rade sa decom, uključujući roditelje i nastavnike, i sami su žrtve nasilja i ponižavanja. Oni se slažu da treba štiti prava dece, ali se pitaju ko se bori za njihova prava. Jasno je da se ova kršenja prava moraju rešavati, ali deca ne bi trebalo da čekaju dok odraslima ne bude omogućeno da uživaju svoja prava. Svi ljudi imaju pravo na poštovanje njihovog dostojanstva i fizičkog integriteta i na jednaku zaštitu u skladu sa zakonom – a i deca su ljudi.

**„Deca
široom sveta
imaju pravo
da žive život
bez bilo
kakvih oblika
nasilja.“**

Ovo je evrocentrično pitanje belaca. Telesno kažnjavanje je deo moje kulture i tradicije odgajanja dece. Nije li diskriminacija staviti ga van zakona?

Ideja da udaranje dece može biti stvar kulturnog ponosa je neprihvatljiva. U svakom slučaju, čini se da je udaranje dece tradicija belaca, izvezena u mnoge delove sveta putem ropstva, kolonijalizma i izvesnih misionarskih podučavanja. Engleska odbrana „razumnog kažnjavanja“, na primer, ogleda se u zakonima širom sveta. Čini se da su jedine kulture u kojima decu fizički kažnjavaju retko ili nikada, mala, lovačko-sakupljačka društva, verovatno među „najprirodnijim“ od svih ljudskih kultura, iako sada brzo nestaju pod uticajem urbanizacije i globalizacije.

Ali ljudska prava su univerzalna, a deca širom sveta imaju pravo da žive život bez bilo kakvih oblika nasilja. Sve kulture imaju odgovornost da se odreknu telesnog kažnjavanja, kao što su se odrekle drugih kršenja ljudskih prava koja su bila deo njihove tradicije. Konvencija UN-a o pravima deteta podržava prava sve dece na zaštitu od svih oblika fizičkog ili mentalnog nasilja, bez diskriminacije na osnovu rase, kulture, tradicije ili vere. Postoje pokreti za ukidanje telesnog kažnjavanja dece u brojnim državama na svim kontinentima. Da decu tuku u školi ili po nalogu suda zabranjeno je u mnogim državama u svim delovima sveta.

Zašto je toliko teško odreći se udaranja dece?

Da odrasli, uključujući i političare, smatraju da je ovo pitanje lako, odavno bismo prihvatili da deca imaju potpuno ista prava kao i svi mi na poštovanje njihovog ljudskog dostojanstva i fizičkog integriteta i na jednaku zaštitu po zakonu. U stvari, verovatno bismo prihvatili da deca, koja su na početku svog života veoma mala i veoma krhka, imaju pravo na veću zaštitu od odraslih.

Čini se da postoji mnogo razloga zašto je odraslima teško da se odreknu nečega što još uvek doživljavaju kao „pravo“ da tuku i nanose bol deci u ime „discipline“ ili kontrole:

(i) Lično iskustvo. Većinu ljudi su tukli njihovi roditelji kada su bili deca. Većina roditelja tuče svoju decu. Niko od nas ne voli da misli loše o svojim roditeljima, niti o svom načinu vaspitavanja dece i zbog toga je mnogim ljudima, uključujući i političare i one koji usm ravaju javno mnjenje, pa čak i onima koji rade u oblasti dečje zaštite, teško da vide telesno kažnjavanje kao osnovno pitanje jednakosti i ljudskih prava, što ono jeste. Ovo nije stvar krivice – roditelji su postupali u skladu sa društvenim očekivanjima – ali došlo je vreme da krenemo dalje, da pređemo na pozitivan, nenasilan odnos sa decom.

(ii) Odrasli često udaraju decu jer su ljuti ili pod stresom, ili su izgubili strpljenje. Mnogi odrasli znaju, u dubini duše,

da je udaranje emocionalni odgovor na ono što se dešava, a ne racionalna odluka da se „disciplinuje“ dete. Što se više ovo dešava, to više udaranje deteta postaje automatski način suočavanja s problematičnim ponašanjem.

Nije lako promeniti automatsko ponašanje. Ali ono se može promeniti. Kako vlade ulažu u edukaciju javnosti i podizanje svesti o pozitivnim, nenasilnim načinima vaspitavanja dece i pravu dece na poštovanje njihovog dostojanstva i telesnog integriteta, tako će roditelji razviti čitav niz načina kako da se nose sa ponašanjem dece koje im se ne sviđa bez da osećaju potrebu da napadnu svoju decu.

(iii) Nedostatak znanja o alternativama. Reforma zakona treba da bude praćena edukacijom roditelja, dece i društva uopšte o mnogim pozitivnim i nenasilnim načinima na koje se odrasli mogu odnositi prema deci.

**Drugi deo:
Pitanja o uticaju
zabrane telesnog
kažnjavanja**

Ako roditelji budu naterani da se odreknu telesnog kažnjavanja, zar neće deca postati razmažena i nedisciplinovana?

Ne! Disciplinovanje nije isto što i kazna. Stvarno disciplinovanje nije zasnovano na sili. Ono izrasta iz razumevanja, uzajamnog poštovanja, tolerancije i uspešne dvosmerne komunikacije. Bebe dolaze na svet u potpunosti zavisne od nas, a kako rastu, one se oslanjaju na odrasle - posebno svoje roditelje - da ih vode i podrže ka zrelosti utemeljenoj na samodisciplini. Telesno kažnjavanje deci ne govori ništa o tome kako treba da se ponašaju. Naprotiv, udaranje dece je lekcija iz lošeg ponašanja. Ono uči decu da njihovi roditelji smatraju da je prihvatljivo koristiti nasilje za rešavanje problema ili konflikata.

Udaranje dece takođe šalje zbunjujuću poruku deci da, iako ne treba da udaraju drugu decu ili odrasle, a odrasli ne treba da udaraju druge odrasle osobe, u redu je da odrasli, koji su veći i jači, udaraju decu, koja su obično manja i ranjivija. Deca uče iz onoga što njihovi roditelji rade, ne samo iz onoga što govore.

A poštovanje ne treba mešati sa strahom. „Dobro” vladanje zbog straha od kažnjavanja znači da dete izbegava kaznu, ne pokazuje poštovanje. Deca uče da zaista poštuju ljude i stvari kada cene njihovu suštinsku

vrednost. Kada roditelji udaraju svoju decu u ime discipline, deca uče da se „ponašaju lepo" samo da bi izbegla kažnjavanje, i uče da je nasilje prihvatljiv način rešavanja sporova. Ali, kada roditelji pokazuju poštovanje prema ljudskom dostojanstvu i integritetu svoje dece i drugih ljudi, deca se uče poštovanju. Kada roditelji disciplinuju svoju decu na pozitivan, nenasilan način, deca uče da se sukob može rešiti bez podrivanja ovog poštovanja.

Telesno kažnjavanje i drugi okrutni i ponižavajući oblici kažnjavanja nisu zamena za pozitivne oblike disciplinovanja. Daleko od toga da će razmaziti decu, pozitivno disciplinovanje je osmišljeno tako da osigura da oni uče da razmišljaju o drugima i o posledicama svojih postupaka. Države imaju obavezu da podrže pozitivno roditeljstvo. Dostupni su brojni materijali koji promovišu pozitivno roditeljstvo i obrazovanje bez nasilja, koji se mogu prilagoditi i prevesti kako bi se koristili u svim zemljama.

Ako se zabrani telesno kažnjavanje, neće li to dovesti do toga da se prema deci postupa na užasnije načine - emocionalno zlostavljanje, ponižavanje i zaključavanje?

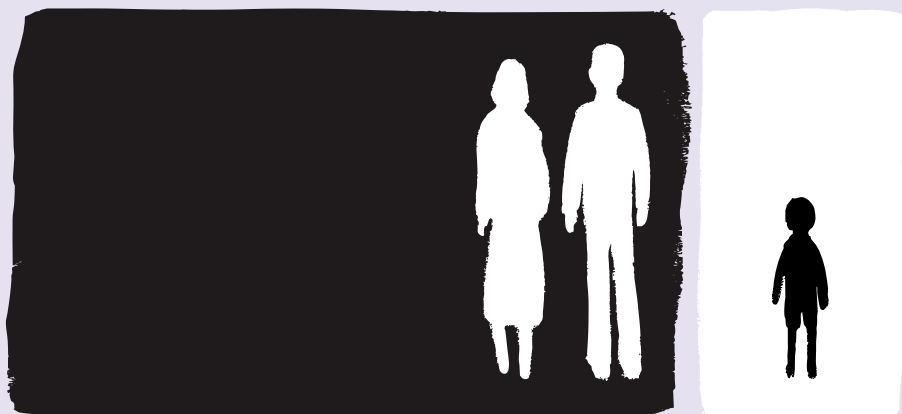
Deca imaju pravo na zaštitu ne samo od telesnog kažnjavanja, već i od svih drugih oblika okrutnog ili ponižavajućeg kažnjavanja ili postupanja. Reforma zakona mora biti povezana sa podizanjem svesti i promocijom pozitivnih, nenasilnih odnosa sa decom. Roditelji žele da njihova deca imaju najbolji mogući početak u životu.

Roditelji koji udaraju svoju decu ili postupaju loše prema njima na druge načine ne osećaju se dobro zbog toga - uglavnom se osećaju uznemireno i krivo. Većina roditelja bi rado dočekala savete i podršku u tome kako sprečiti i rešiti sukobe sa svojom decom bez upotrebe bilo kakvog nasilja, fizičkog ili emocionalnog. Prelazak sa udaranja i ponižavanja dece na to da ih tretiramo kao ljude i nosioce prava jednake nama poboljšava porodični život za sve.

Ako telesno kažnjavanje bude krivično delo, neće li hiljade roditelja biti krivično gonjeno, a još više dece stavljeno pod starateljstvo države?

Smisao zakona kojim se zabranjuje svako telesno kažnjavanje nije smeštanje više roditelja u zatvor. Radi se o ispunjavanju dečjih prava i prelazak društva na pozitivne nenasilne odnose sa decom. Nema dokaza o povećanom krivičnom gonjenju roditelja u sve većem broju zemalja u kojima je telesno kažnjavanje krivično delo.

Zabranom telesnog kažnjavanja država ispunjava svoje obaveze prema deci u pogledu ljudskih prava. Prvenstvena svrha ove zabrane jeste edukacija - slanje jasne poruke u privatnost porodičnog doma da nije prihvatljivije ili „zakonitije“ udariti dete nego udariti bilo koga drugog. Smernice za sve one koji su uključeni u zaštitu dece, uključujući policiju i organe gonjenja, treba da osiguraju da je primena zakona usredsređena na najbolje interese deteta. Malo je verovatno da će krivično gonjenje i druge formalne intervencije doneti dobrobit za decu, osim ako to nije jedini način da se postigne neophodna zaštita od značajne štete.

U svom Opštem komentaru br. 8, Komitet za prava deteta je objasnio dva principa koji treba da obezbede da zabrana ne rezultira velikim brojem krivičnih gonjenja roditelja:

1. Princip de minimis – koji znači da zakon ne bi trebalo da se bavi trivijalnim stvarima, i zbog koga manji napadi između odraslih vrlo retko dolaze na sud. Isti princip bi se primenjivao i na „manje” napade na decu od strane odraslih.
2. Zbog zavisnosti dece i jedinstvene intimnosti porodičnih odnosa, odluku o krivičnom gonjenju roditelja ili intervenciji u porodičnom životu treba donositi sa velikom pažnjom, i to treba činiti samo kada je neophodno da bi se zaštitilo od značajne štete i kada je to u najboljem interesu deteta.

Zar nije u redu da roditelji čušnu svoju decu kako bi ih sprečili da se povrede?

Udaranje dece da bi se sprečilo da se povrede nema nikakvog smisla! Možete li zamisliti da se roditeljima savetuje da udare svoju decu kada su ona u opasnosti? Naravno da ne.

Roditelji moraju da preduzimaju fizičke radnje kako bi zaštitili decu - posebno bebe i malu decu - sve vreme. To je prirodni deo roditeljstva. Ako dete puži prema vatri, ili istrčava na opasan put, roditelji prirodno koriste fizička sredstva da ih zaustave - tako što će ih uhvatiti, podići, i pokazati im i reći da postoji opasnost. Ali nanošenje bola tako što će ih udariti u potpunosti potkopava poruku da moraju naučiti da se čuvaju i da će ih, dok to ne budu umeli sami, njihovi roditelji čuvati. Kao što Komitet za prava deteta objašnjava:¹²

12. Opšti komentar br. 8, stav 14

„...roditeljstvo i briga o deci, naročito o bebama i deci mlađeg uzrasta, zahtevaju česte fizičke radnje i intervencije radi njihove zaštite. To se značajno razlikuje od namerne i represivne primene sile u cilju nanošenja bola, nelagodnosti ili poniženja u određenom stepenu. Nama, kao odraslim licima, poznata je razlika između fizičkih postupaka koje imaju za cilj da zašтите i napada koji imaju za cilj da nas kazne; nije ništa teže napraviti razliku i kada su u pitanju postupci prema deci.”

Internet stranice Globalne inicijative:

www.endcorporalpunishment.org

Detaljne informacije o svim aspektima zabrane telesnog kažnjavanja dostupne su na veb stranicama Globalne inicijative, uključujući:

- Detaljne pojedinačne izveštaje za svaku državu i teritoriju širom sveta
- Globalne i regionalne tabele koje daju pregled zakonitosti telesnog kažnjavanja i neposrednih mogućnosti za ostvarivanje reforme zakona
- Kako se UN i regionalni sistemi ljudskih prava bave pitanjem telesnog kažnjavanja i smernice o tome kako koristiti ove mehanizme za promovisanje reforme zakona
- Sažetke istraživanja o rasprostranjenosti i stavovima prema telesnom kažnjavanju i uticaju telesnog kažnjavanja na decu, odrasle i društva
- Informacije koje govore u prilog sprovođenja zabrane
- Niz globalnih i regionalnih resursa za zagovaranje, uključujući resurse dostupne na različitim jezicima

Došlo je vreme da se prekinu svako telesno kažnjavanje dece. Deca imaju pravo na poštovanje i jednaku zaštitu od svih oblika nasilja sada!

Globalna inicijativa za ukidanje svih oblika telesnog kažnjavanja dece

Globalna inicijativa za ukidanje svih oblika telesnog kažnjavanja dece promoviše univerzalnu zabranu i eliminaciju telesnog kažnjavanja i besplatno pruža stručnu podršku i savete o svim aspektima reforme zakona.

www.endcorporalpunishment.org

info@endcorporalpunishment.org

www.twitter.com/Glencorporun

www.facebook.com/Glencorporalpunishment

Save the Children Švedska

Save the Children Švedska se zalaže za zabranu telesnog kažnjavanja u svim sredinama. Godine 1979. organizacija Save the Children Švedska je doprinela da Švedska postane prva zemlja na svetu koja je eksplicitno zabranila telesno kažnjavanje. Organizacija radi na isticanju pitanja ostvarenja zakonske zabrane i eliminacije telesnog kažnjavanja i na stavljanju tog pitanja na političku agendu širom sveta.

info@rb.se

www.raddabarnen.se

resourcecentre.savethechildren.net

GLOBAL INITIATIVE TO
**End All Corporal
Punishment of Children**

Save the Children